

1 Millä edellytyksillä avioeron voi saada?

Tuomioistuin päättää avioerosta jommankumman puolison hakemuksesta. Tuomioistuin määrittelee menettelyn aikana, onko avioeron myöntämiseen perusteita eli onko aviosuhde kariutunut ja mistä syystä.

Aviosuhde katsotaan kariutuneeksi, jos sen kestänyt vähintään vuoden puoliset eivät ole asuneet yhdessä vähintään kuuteen kuukauteen ja toinen puolisoista puoltaa avioerohakemusta. Tuomioistuin ei tutki aviosuhteen kariutumisen syitä, vaan myöntää avioeron, jos se katsoo puolisoitten yhtenevät lausunnot aviosuhteen kariutumisesta ja heidän aikeensa avioeroon totuudenmukaisiksi ja jos puoliset esittävät tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen, jolla hyväksytään sopimus alaikäisen lapsen huoltajuudesta ja tapaamisoikeudesta avioeron jälkeiselle ajalle; kirjallisen sopimuksen (virallisesti oikeaksi todistettuine allekirjoituksineen) varallisuussuhteista, asumisesta ja tapauksen mukaan elatusavusta avioeron jälkeiselle ajalle.

Jos puolisoilla on alaikäinen lapsi, avioeroa ei voida myöntää, jos se olisi ristiriidassa lapsen edun kanssa erityisistä (esim. lapsen psyykkiseen ja fyysiseen vammaan liittyvistä) syistä. Avioeroa ei voida myöntää ennen kuin päätös alaikäisen lapsen huoltajuudesta ja tapaamisoikeudesta avioeron jälkeiselle ajalle on saanut lainvoiman.

Jos puoliso, joka ei ole ensisijaisesti vastuussa aviosuhteen kariutumisesta avioliiton velvoitteiden rikkomisen vuoksi ja jolle avioero aiheuttaisi vakavaa haittaa, ei puolla avioerohakemusta, tuomioistuin hylkää hakemuksen, jos poikkeukselliset olosuhteet puoltavat avioliiton ylläpitämistä. Jos aviopuolisot eivät kuitenkaan ole asuneet yhdessä yli kolmeen vuoteen, tuomioistuin myöntää avioeron, jos aviosuhde on kariutunut.

2 Mitkä ovat avioeron myöntämisperusteet?

Perusteena avioeron myöntämiseen on aviosuhteen syvä, pysyvä ja peruuttamaton kariutuminen, jonka vuoksi aviopuolisoiden ei voida odottaa jatkavan yhteiselämänsä.

3 Mitä laillisia vaikutuksia avioerolla on

3.1 aviopuolisoiden henkilökohtaisiin suhteisiin (esim. sukunimeen)

Aviopuoliso, joka on ottanut toisen aviopuolison sukunimen, voi kuuden kuukauden kuluessa avioeropäätöksen lainvoimaiseksi tulosta ilmoittaa väestörekisteriin, että hän siirtyy jälleen käyttämään alkuperäistä sukunimeään tai että hän lakkaa käyttämästä yhteistä sukunimeä alkuperäisen sukunimensä rinnalla.

3.2 omaisuuden jakamiseen puolisoitten välillä

Aviopuolisoiden yhteisomistus päättyy avioeroon.

Jos yhteinen omaisuus likvidoidaan tai hajotetaan tai jos sitä pienennetään määrällisesti, voimassa olleet yhteiset velvollisuudet ja oikeudet kumoutuvat selvityksen yhteydessä. Selvityssopimus vaaditaan kirjallisena, jos se tehdään avioliiton aikana tai jos selvityksen kohteena oleva asia on sellainen, että omistusoikeuden siirtämisestä vaaditaan kirjallinen sopimus. Jos aviopuolisot eivät pääse sopimukseen yhteisen omaisuuden selvityksestä, siitä huolehtii jommankumman aviopuolison pyynnöstä tuomioistuin. Tuomioistuin lähtee yhteisen omaisuuden selvityksessä oletuksesta, että aviopuolisoiden osuudet yhteiseen omaisuuteen kuuluvista omaisuuseristä ovat yhtä suuret. Kullakin aviopuolisolla on oikeus vaatia korvausta yhteiseen omaisuuteen suorittamastaan osuudesta ja velvollisuus korvata se, mikä yhteisestä omaisuudesta on suoritettu hänen yksityiseen omaisuuteensa. Selvityksessä otetaan huomioon ensisijaisesti huollettavana olevien lasten tarpeet sekä se, miten kumpikin aviopuolisosta huolehti perheestä (etenkin lapsista ja perheen taloudenpidosta) ja osallistui yhteiseen omaisuuteen kuuluvien omaisuusarvojen hankintaan ja ylläpitämiseen.

Jos aviopuolisoiden yhteisen omaisuuden selvittämisestä ei ole tehty sopimusta tai selvityksen tekemistä ei ole pyydetty tuomioistuimelta kolmen vuoden kuluttua yhteisomistuksen päättymisestä, irtaimen omaisuuden suhteen pätee, että se katsotaan kuuluvaksi henkilölle, joka omistajana käyttää sitä yksinomaan omiin, perheensä tai perheen taloudenpidon tarpeisiin. Muun irtaimen ja kiinteän omaisuuden katsotaan olevan yhteisomistuksessa samansuuruisin osuuksin; tämä pätee myös muihin varallisuusoikeuksiin, saataviin ja velkoihin.

3.3 puolisoitten alaikäisiin lapsiin

Ennen kuin tuomioistuin myöntää avioeron vanhemmille, joiden lapsi on alaikäinen vailla oikeustoimikelpoisuutta, se määrittää vanhempien oikeudet ja velvollisuudet lasta kohtaan avioeron jälkeiselle ajalle. Tuomioistuin määrittää muun muassa, kumman vanhemman huollettavaksi lapsi annetaan ja miten kumpikin vanhemmista osallistuu lapsen huoltoon.

3.4 toisen puolison velvollisuuteen maksaa toiselle elatusapua?

Eronnut puoliso on elatusvelvollinen entistä puolisoaan kohtaan, jos tämä ei pysty elättämään itseään syistä, jotka johtuvat avioliitosta tai liittyvät siihen. Huomioon otetaan etenkin ikä, terveydentila avioeron ajankohtana ja yhteisen lapsen huollon päättymisen. Jos puoliset eivät pääse sopimukseen, elatusavusta päättää tuomioistuin toisen vanhemman pyynnöstä. Elatusapu voidaan maksaa kertakorvauksena tai erissä.

Jos aviopari tai eronneet puoliset eivät pääse sopimukseen elatusavusta, tuomioistuin voi myöntää elatusavun sen puolison pyynnöstä, joka ei ollut pääosallinen aviosuhteen kariutumiseen ja jolle aiheutui avioerosta vakavaa haittaa, mutta enintään avioeroa seuraavien kolmen vuoden ajaksi. Oikeus elatusapuun raukeaa, jos elatusapuun oikeutettu eronnut puoliso solmii uuden avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen.

4 Mitä lakitermi "asumusero" käytännössä tarkoittaa?

Asumuseron oikeusinstituutiota ei ole Tšekissä.

5 Mitä edellytyksiä asumuseroon liittyy?

Ks. kysymys 4.

6 Mitä laillisia vaikutuksia asumuserolla on?

Ks. kysymys 4.

7 Mitä lakitermi "avioliiton mitätöinti" käytännössä tarkoittaa?

Tuomioistuin mitätöi myös ilman hakemusta sellaisen henkilön kanssa solmitun avioliiton, joka aiemmin on jo solminut avioliiton tai rekisteröinyt parisuhteen tai vastaavan oikeudellisen suhteen ulkomailla, mikäli kyseinen avioliitto, parisuhde tai muu suhde on edelleen voimassa, sekä jälkeläisen, sisaruksen tai adoption kautta sukulaisuussuhteessa olevan henkilön kanssa solmitun avioliiton.

Tuomioistuin mitätöi avioliiton jommankumman puolison hakemuksesta, jos puolison suostumus avioliiton solmimiseen on saatu väkivallan käyttöön tai väkivallalla uhkaamiseen perustuvalla painostuksella tai seurauksena virheellisestä käsityksestä puolison henkilöillisyydestä tai avioliiton neuvottelemisen luonteesta. Hakemus on tehtävän vuoden kuluessa päivästä, jona puoliso aikaisintaan pystyi olosuhteet huomioon ottaen tekemään sen tai jona hän sai tietää asiain oikean tilan. Tuomioistuin mitätöi avioliiton myös sellaisen henkilön hakemuksesta, jolla on tähän legitiimi intressi, jos avioliitto on solmittu oikeudellisen esteen olemassaolosta huolimatta (esim. jos aviopuoliso ei ole täysi-ikäinen tai oikeustoimikelpoinen, pois lukien kuitenkin oikeustoimikelpoisuuden rajoittaminen).

Avioliitto on mitätön, jos ainakin toisen puolison tapauksessa jäävät täyttymättä ehdot, joita on ehdottomasti noudatettava avioliiton solmimista koskevassa suostumuksessa, vihkitoimituksessa tai siihen liittyen.

8 Millä edellytyksillä avioliiton voi mitätöidä?

Ks. kysymys 7.

9 Mitä laillisia vaikutuksia avioliiton mitätöinnillä on?

Tuomioistuimen mitätöimän avioliiton katsotaan olevan alun perin (*ex tunc*) mitätön. Siihen saakka, kun tuomioistuin vahvistaa sen mitättömäksi, se katsotaan kuitenkin voimassa olevaksi. Puolisoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin yhteistä lasta kohtaan ja heidän varallisuuteensa pätevät avioliiton mitättömäksi julistamisen jälkeen samat säännöt kuin avioeron tapauksessa. Avioliiton mitätöimispäätös tarkoittaa, että mahdollinen puolisoilmoitus sukunimestä niin ikään mitätöityy. Kumpikin puoliso ottaa takaisin alkuperäisen sukunimensä ilman oikeutta valita sukunimeä. Lasten sukunimet pysyvät avioliiton mitättömäksi vahvistamisen jälkeen ennallaan. Lapsen isyysoletus on äidin puolisoilla senkin jälkeen, kun avioliitto on julistettu mitättömäksi.

10 Mitä vaihtoehtoisia muita kuin juridisia keinoja avioeroon liittyvien asioiden ratkaisemiseksi on olemassa?

Käytettävissä on neuvontapalveluja perhe-, avio- ja parisuhdeoikeudellisten suhteiden alalla. Toinen vaihtoehto on sovittelu. Tarkempaa tietoa saa Tšekin sovittelujärjestön (*Asociace mediátorů ČR*) ja Tšekin avio- ja perheoikeudellisen neuvonnan järjestön (*Asociace manželských a rodinných poradců ČR*) sivuilta (ks. linkit jäljempänä). Avioliitto voidaan päättää avioeroon kuitenkin vain tuomioistuimen lainvoimaisella päätöksellä.

11 Minne avioero-/asumusero-/mitätöintihakemukset tulee lähettää? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Hakemus avioeroa tai avioliiton mitätöimistä koskevan menettelyn aloittamiseksi tehdään piirituomioistuimelle (*okresní soud*), jonka toimivalta-alueella puolisoilla on tai oli viimeinen yhteinen asuinpaikka Tšekissä, jos ainakin toinen puolisoista asuu edelleen kyseisen tuomioistuimen toimivalta-alueella. Jos tällaista tuomioistuinta ei ole, toimivaltainen on sen puolison yleinen tuomioistuin (*obecný soud*), joka ei tehnyt hakemusta menettelyn aloittamiseksi. Jos tällaista tuomioistuinta ei ole, toimivaltainen on hakemuksen tehneen puolison tuomioistuin. Luonnollisen henkilön yleinen tuomioistuin on se piirituomioistuin, jonka toimivalta-alueella henkilöllä on asuinpaikka, ja jos hänellä ei ole asuinpaikkaa, se piirituomioistuin, jonka toimivalta-alueella hän oleskelee. Asuinpaikaksi katsotaan paikka, jossa henkilö asuu pysyväisluonteisesti (tällaisia paikkoja voi olla useampia, jolloin yleisenä tuomioistuimena voivat toimia kaikki kyseiset tuomioistuimet). Lisätietoja löytyy kohdasta "Tuomioistuinten toimivalta".

Hakemus on tehtävä kirjallisena. Siinä on mainittava tuomioistuin, jolle se on osoitettu, hakemuksen tekijä ja tarkat tiedot asianosaisista (sukunimi ja etunimet, henkilötunnus tai syntymäaika, vakituinen asuinpaikka tai postiosoite) ja avioliitosta, jota hakemus koskee (milloin avioliitto alkoi ja aviosuhteen kariutumisen olosuhteet, kulku ja syyt). Hakemus on allekirjoitettava ja päivättävä. Jos kumpikin puoliso suostuu avioeroon, hakemuksessa on oltava kummankin puolison allekirjoitus. Hakemuksessa esitetyt seikat olisi näytettävä toteen asiakirjatodisteilla.

12 Voiko asian hoitamiseen saada oikeusapua?

Yleensä asianosaisilla ei ole oikeutta kustannusten korvauksiin avioeromenettelystä, avioliiton mitätöinnistä tai sen toteamisesta, onko avioliitto voimassa vai ei. Tuomioistuin voi myöntää korvausta näihin kustannuksiin tai osaan niistä, jos se on perusteltua tapauksen erityispiirteiden tai osapuolten olosuhteiden vuoksi. Oikeuden puheenjohtaja voi pyynnöstä myöntää osapuolelle täyden tai osittaisen vapautuksen oikeudenkäyntimaksuista, jos se on osapuolen olosuhteiden vuoksi perusteltua ja ellei kyse ole mielivaltaisesta tai selvästi tuloksettomasta oikeuksien vaatimisesta tai puolustamisesta. Osapuolen etujen suojelun niin vaatiessa osapuoli voi myös pyytää tuomioistuinta nimeämään itselleen edustajan (asianajajan). Tuomioistuin voi myös määrätä osapuolelle asianajajan ennen menettelyn käynnistymistä, jolloin osapuolen on täytettävä ehdot oikeudenkäyntimaksuista vapauttamiseksi. Osapuolen on näytettävä tuomioistuimelle toteen sosiaaliset olosuhteensa ja ansio- ja varallisuustilanteensa.

Jos asianajajalainissa mainitut ehdot täyttyvät, myös Tšekin asianajajaliitolta (*Česká advokátní komora*) voi pyytää asianajajan oikeusapua maksutta tai alennettua maksua vastaan.

13 Voiko avioero-/asumusero-/mitätöintipäätökseen hakea muutosta?

Päätökseen, jolla avioliitto puretaan tai julistetaan mitättömäksi, voi hakea muutosta viidentoista päivän kuluessa tuomioistuimen kirjallisen päätöksen vastaanottamisesta. Valitus on tehtävä kirjallisena tuomioistuimelle, jonka päätöstä muutoksenhaku koskee. Jos alkuperäistä päätöstä tarkistetaan korjaavalla päätöksellä, määräaika alkaa kulua uudelleen siitä, kun korjaava päätös saa lainvoiman. Valitus katsotaan tehdyksi ajoissa, vaikka se saapuisi viidentoista päivän määräajan jälkeen, jos muutoksenhakija oli tukeutunut tuomioistuimelta saamiinsa virheellisiin tietoihin. Muutosta ei ole mahdollista hakea, jos yhteinen avioerohakemus on hyväksytty.

14 Millä tavoin tulee menetellä jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama avioero-/asumusero-/mitätöintipäätös tunnustetaan tässä jäsenvaltiossa?

Jos toisessa EU:n jäsenvaltiossa annettu päätös (Tanskaa lukuun ottamatta) kuuluu **asetuksen (EY) N:o 2201/2003** (Bryssel IIa -asetuksen) ajalliseen soveltamisalaan, päätös tunnustetaan ilman erillistä menettelyä. Väestörekisteri ottaa päätöksen huomioon viemällä kirjauksen asianomaiseen rekisteriin automaattisesti sen jälkeen, kun vaaditut asiakirjat eli avioeroa, asumuseroa tai avioliiton mitätöintiä koskeva toisen EU:n jäsenvaltion tuomioistuimen lainvoimainen päätös (tai sen oikeaksi todistettu jäljennös), sen virallinen tšekinkielinen käännös ja Bryssel IIa -asetuksen 39 artiklassa (tai 33 artiklassa) tarkoitettu todistus on esitetty. Todistuksen antaa asianosaisen pyynnöstä tuomioistuin, joka teki päätöksen avioerosta, asumuserosta tai avioliiton mitätöinnistä. Vaatimuksesta esittää tämä todistus voidaan luopua, jos kaikki tiedot, jotka olisivat todistuksessa, käyvät ilmi itse päätöksestä tai muista esitetyistä asiakirjoista (esim. jos päätökseen on liitetty täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistus).

Asianosainen voi kuitenkin pyytää toimivaltaiselta piirituomioistuimelta päätöstä siitä, että tuomio tunnustetaan tai jätetään tunnustamatta, esimerkiksi jos on tarpeen selvittää, onko avioliitto voimassa vai ei (Bryssel IIa -asetuksen 21 artiklan 3 kohta). Tässä tapauksessa kyseessä on kuitenkin vain asianosaisen oikeus, ei velvollisuus, sillä tavanomaisen kirjauksen viemiseksi rekisteriin ei tarvita tällaista päätöstä.

Jos päätös tehtiin toisessa EU-maassa ennen 1. toukokuuta 2004 ja ainakin yksi menettelyn asianosaisista on Tšekin kansalainen, päätös avio-oikeudellisissa asioissa tunnustetaan Tšekin korkeimman oikeuden erityisen päätöksen nojalla. Ulkomainen päätös, johon on liitetty täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistus, sekä muut mahdollisesti vaadittavat asiakirjat (esim. vihkitodistus) on esitettävä virallisine tšekinkielisine käännöksineen Tšekin korkeimmalle oikeudelle. Jollei kansainvälisessä sopimuksessa tosin määrätä, mukaan on liitettävä laillistamistason vahvistus (superlegalisointi tai apostille-todistus). Tarkempia tietoja menettelystä löytyy Tšekin korkeimman oikeuden sivuilta (ks. jäljempänä).

Tietyt Tšekkiä sitovat **kahdenväliset oikeusapua koskevat sopimukset** (kyse on Slovakian, Unkarin ja Puolan kanssa tehdyistä sopimuksista), sisältävät määräyksiä toisen sopimuspuolen viranomaisten muissa kuin varallisuus-oikeudellisissa asioissa antamien päätösten tunnustamisesta (näihin kuuluvat myös päätökset avioerosta, asumuserosta ja avioliiton mitätöinnistä). Tällaiset päätökset tunnustetaan Tšekissä ilman erillistä menettelyä pelkällä väestörekisteriin

viennillä. Väestörekisteri kirjaa viennin rekisteriin sen jälkeen, kun ulkomainen päätös, jonka mukana on täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistus ja sen virallinen tšekinkielinen käännös, on esitetty. Jollei kansainvälisessä sopimuksessa toisin määrätä, mukaan on liitettävä laillistamistason vahvistus (superlegalisointi tai apostille-todistus). Menettelyä sovelletaan vain tapauksissa, joissa päätös on tehty ennen 1. toukokuuta 2004. Muissa tapauksissa sovelletaan Bryssel IIa -asetuksen mukaista menettelyä (ks. edellä).

Tšekki on **avioerojen ja asumuserojen tunnustamista koskevan yleissopimuksen** sopimuspuoli (Haag, 1.6.1970). Jos päätös täyttää yleissopimuksen ehdot, Tšekin omaksuman käytännön mukaan tunnustamiseen ei tarvita erillistä menettelyä Tšekin korkeimmassa oikeudessa edellyttäen, että päätös on saanut lainvoiman 11. heinäkuuta 1976 jälkeen eli Haagin yleissopimuksen tultua voimaan Tšekissä. Ulkomainen päätös, johon on liitetty täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistus ja virallinen tšekinkielinen käännös, on esitettävä väestörekisterille. Jollei kansainvälisessä sopimuksessa toisin määrätä, mukaan on liitettävä laillistamistason vahvistus (superlegalisointi tai apostille-todistus).

15 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan vastustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman avioero-/asumusero-/mitätöintipäätöksen tunnustamista tässä jäsenvaltiossa? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Päätös voidaan kiistää Bryssel IIa -asetuksen 22 artiklassa mainituin perustein. Tällöin voidaan tehdä hakemus alueellisesti toimivaltaiselle piirituomioistuimelle, joka on sen luonnollisen henkilön yleinen tuomioistuin, jota vastaan hakemus tehdään.

Se, että väestörekisteri tunnustaa päätöksen automaattisesti kahdenvälisen sopimuksen tai avioerojen ja asumuserojen tunnustamista koskevan yleissopimuksen (Haag, 1.6.1970) mukaisesti, voidaan riitauttaa hallinnollisessa menettelyssä, mihin liittyy mahdollisuus kääntyä myöhemmin toimivaltaisen alueoikeuden (*krajský soud*) puoleen hallinto-oikeusjärjestelmässä.

Tšekin korkeimman oikeuden vahvistamaan päätöksen tunnustamiseen ei voi hakea muutosta.

16 Mitä lakia sovelletaan avioeroasiassa silloin kun puoliset eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai ovat eri maiden kansalaisia?

Tšekissä avioeroon sovelletaan sen valtion lakia, jonka kansalaisia aviopuolisot olivat avioeromenettelyn alkaessa. Jos puoliset olivat eri valtioiden kansalaisia, avioeroon sovelletaan sen valtion lakia, jossa kummallakin puolisoilla on vakituinen asuinpaikka, ja muissa tapauksissa Tšekin lakia.

Jos sovellettavaksi tulisi ulkomainen lainsäädäntö, joka ei salli avioeroa tai sallisi sen vain poikkeuksellisen hankalin edellytyksin ja jos ainakin toinen puolisoista on Tšekin kansalainen tai ainakin toisella puolisoista on Tšekissä vakituinen asuinpaikka, sovelletaan Tšekin lakia.

Viitteet

[Tšekin sovittelujärjestö](#)

[Tšekin avio- ja perheoikeudellisen neuvonnan järjestö](#)

[Tšekin korkein oikeus – ulkomaisten päätösten tunnustaminen](#)

Päivitetty viimeksi: 17/09/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.